

Lise

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

Türkiye'nin .
sorunlarını tek
belirleyiciyle
açıklayanlardan olmak
istemem ama bence

'bütün kötülüklerin anası olan sorun eğitimidir. Eğitim uçsuz bucaksız bir 'konu.' Türkiye bir az gelişmiş ülke olarak bu kütlenin ezici ağırlığını üstünde duyuyor. Gene de benim asıl değinmek istediğim şey lise eğitimi.

Türkiye 1970'lerin ortasından başlayarak lise eğitimini bitirdi. Eğitimi sadece açılmış okul sayısına indirgeyen zihniyet onun niteliksel yanını o tarihlerden başlayarak büsbütün kazıyıp attı. Bunda dönemin siyasal yapısının büyük katkısı oldu.

1970'ler, Türkiye'nin Soğuk Savaş dönemini iç savaş olarak yaşadığı yıllardır. Türk-İslam Sentezi o dönemlerde egemenleşmeye başladı. Onu uygulamaya koyan Cephe Hükümetleri o dönemin ürünüydü. Dolayısıyla önerilen sistem, o tarihlere kadar 'solcuların' elinde şekillenmiş olan modeli yeni bir zemine oturtmaktı.

Bu, ilginç bir dönüm noktasıdır. Çünkü, 'solculuk'tan anlaşılan iyi kötü Kemalist dönemde biçimlendirilmiş eğitim ideolojisiydi. Gerçi o model 1950'lerde DP iktidarı döneminde kısmen tırpanlanmıştı. Fakat o müdahale, bugünkü 'arabesk' mantığını hazırlayacak biçimde, eğitimin daha milliyetçi-şoven bir tonla 'zenginleştirilmesi'ydi. Bu konuda da doğrusu Kemalistlerle aralarında ciddi bir çatışma çıkmamıştı. 1970'te başlayan ve 1980 darbesi sonrasında devam eden anlayış ise bundan farklı iki temel dürtüye sahipti.

İlki, milliyetçiliğin sonuna kadar götürülmesi ve Türk-İslam sentezinin bir ideoloji olarak yerleştirilmesiydi. O tarihte çok tartışılmıştı; anımsatayım. Bu girişimin bir sonucu olarak kitaplardan Atatürk resimleri çıkarılıyor ve Vahdettin dönemi övülüyordu. İkincisi, eğitimin, 1923 sonrasında, bütün milliyetçi-şoven kaygılarına karşı yerleştirmeye ve bir senteze ulaştırmaya çalıştığı 'Avrupa-Batı-hümanizma' bilincini büsbütün yok ediyordu. Felsefe dersleri müfredattan o dönemde çıkarılmıştır. 'O' bilincin öğrencilere bu derste aşılandığı düşünülüyordu.

Sonra arkası geldi. 12 Eylül rejimi bu mantığı sürdürdü. Felsefeyi, sosyoloji izledi. Edebiyat dersleri ne olduğu, niçin verildiği belirsiz bir hale getirildi. Sistem tamamen değişti. Bugün hiç tarih ve coğrafya okumadan mezun olan lise öğrencileri var. Lise eğitimi sadece bir 'üniversite giriş sınavlarına hazırlık kursu' olarak görüldü. Liseler, öğrencilere belli tip soruları çözmeyi öğreten kuruluşlar halini aldı. Tabii, bu yetmediği için, her öğrenci lisede 'üç' değil 'altı' yıl okumaya başladı. Çünkü her öğrenci okuldan başka, üç yıl boyunca da bir 'hazırlık kursu'na gitmeye koyuldu.

Gene de benim asıl üstünde durmak istediğim husus bu noktanın ötesinde. Her müfredatın ideolojik olduğu gerçeğini yadsımıyorum. Denebilir ki, varsın Batı-Avrupa-hümanizma kökenli bir eğitim anlayışı yerini (olacak şey değil ama) Türk-İslam sentezine bıraksın. Lise eğitimi 'gerçek' bir eğitim verdikçe sorun olmayacaktır. Yanlış olan işte bu mantıktır. Çünkü, bu ideolojik anlayıştan 'gerçek' eğitim demek olan 'analitik' düşünme çıkmaz. Bu süreç, 'matematik-fen' adı altında olsa da ezberci bir anlayışı yerleştirir.

Mevcut yapı bilinçli bir seçimdir. Bu model düşünmeyen ama 'bilen' adam yetiştirmenin yoludur ve en geniş anlamda siyasaldır. Sonunda, sormayan ama itaat eden yurttaş 'üretilecektir.' Her şeye mutlak manada egemen olmak isteyen devletin bu anlayıştan memnun olduğuna şüphe yok ama bu gidişten hiç rahatsız olan da yok mu? Olmamalı mı?